ספר המדות — בושה

א. מִי שֶׁמְּבַיֵּשׁ פְּנֵי חֲבֵרוֹ, נִתְאַלֵּם וְשׁוֹכֵחַ.

ב. מָתָר לְבַיֵּשׁ אֶת הָרַבָּנִים, שֶׁשּׁוֹכְרִין אֶת הָרַבָּנוּת לְשֵׁם גַּאֲוָה, וְרָאוּי לְבַזּוֹתָן וּלְהָקֵל בִּכְבוֹדָן, וְאֵין עוֹמְדִין בִּפְנֵיהֶם, וְאֵין קוֹרִין אוֹתָן רַבִּי, וְהַטַּלִּית שֶׁעָלָיו כְּמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר.

ג. טוֹב לְבַטֵּל תּוֹרָה מִלְּבַיֵּשׁ בֶּן יִשְׂרָאֵל.

ד. הַמְבַזֶּה תַּלְמִיד־חָכָם אוֹ חֲבֵרוֹ בִּפְנֵי תַּלְמִיד־חָכָם הֲוֵי אֶפִּיקוֹרוֹס, גַּם נִקְרָא מְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה.

ה. כָּתֻנֶת שֶׁל צַדִּיקִים מְכַפֶּרֶת עַל שְׁפִיכוּת־דָּמִים.

ו. כְּשֶׁבְּנֵי־אָדָם מְחָרְפִין אוֹתְךָ, תִּתְעַנֶּה וְתִבְכֶּה.

ז. כְּשֶׁבּוּשָׁה בָּא עָלֶיךָ, אֵין זֶה אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁתַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל הָעֲוונוֹת, שֶׁאַתָּה דָּשׁ בָּעָקֵב.

ח. גַּם בּוּשָׁה בָּא, כְּשֶׁאַתָּה מְשַׂמֵּחַ בְּצָרַת חֲבֵרֶיךָ.

ט. תְּצַיֵּר לְפָנֶיךָ אוֹתִיּוֹת אֱמוּנָה, וּבָזֶה לֹא יָבוֹא עָלֶיךָ שׁוּם בּוּשָׁה.

י. מִי שֶׁנִּצְרָךְ לִלְווֹת עַל הַמַּשְׁכּוֹן, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵלּוּ הַדְּבָרִים הַמְמֻשְׁכָּנִים הָיוּ נִבְזִים בְּעֵינָיו בְּגִלְגּוּל אַחֵר.

יא. כְּשֶׁבָּא עַל אָדָם אֵיזֶה בּוּשָׁה, יְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

יב. מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְבַּיֵּשׁ, יְצַיֵּר דְּמוּת שֶׁל אִמּוֹ.

יג. עַל־יְדֵי צְדָקָה לְשֵׁם שָׁמַיִם תָּבא לְמִדַּת בּוּשָׁה.

יד. כְּשֶׁבָּא עַל אָדָם אֵיזֶה בּוּשָׁה, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין לוֹ בִּטָּחוֹן.

טו. מִי שֶׁכּוֹרֶה בּוֹר, סוֹף שֶׁבָּא לִידֵי אֵיזֶה בְּזָיוֹן, וְלִפְעָמִים הַדָּבָר גּוֹרֵם שֶׁנַּעֲשֶׂה שִׂיחָה בְּפִי בְּנֵי־אָדָם.

טז. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן לֹא יָבוֹא עָלָיו בּוּשָׁה.

יז. מִי שֶׁגּוֹזֵל אֶת הֶעָנִי, בּוּשָׁה בָּאָה עָלָיו.

יח. כְּשֶׁאָדָם מְחָרֵף וּמְבַיֵּשׁ אוֹתְךָ, וְהוּא אֵינוֹ אוֹיֵב לְךָ, תִּשָּׂא וְתִסְבֹּל אֶת הַבּוּשָׁה, כִּי זֶה מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁיְּחָרֵף אוֹתְךָ. וּבְזֶה הַבְּזָיוֹן תִּהְיֶה נִסְתָּר וְנֶחְבָּא מִן הַשָּׂטָן, שֶׁהוּא שׂוֹנֵא אוֹתְךָ וְהוּא מַגְדִּיל אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד עָלֶיךָ וּמְקַטְרֵג עָלֶיךָ, וְעַל־יְדֵי זאת הַבּוּשָׁה שֶׁתִּסְבֹּל מִמִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹיֵב לְךָ, עַל־יְדֵי זֶה לֹא יַגְדִּיל עָלֶיךָ הַשּׂוֹנֵא הַשָּׂטָן.

יט. עַל־יְדֵי חֲנָפָה תִּהְיֶה בָּזוּי בֵּין הָאֻמּוֹת, וְהָאֻמּוֹת יְקַלְלוּ אוֹתְךָ וְיִקְצְפוּ עָלֶיךָ.

כ. כְּשֶׁאֶחָד מְבַזֶּה אוֹתְךָ אוֹ שׂוֹחֵק מִמְּךָ, בְּיָדוּעַ שֶׁאַתָּה בִּיַּשְׁתָּ אֶת אֲבוֹתָיו.

כא. כְּשֶׁהַכֹּל מְבַזִּין אוֹתְךָ וְעוֹשִׂין לְךָ צַעַר, תִּדֹּם וְלֹא תֵצֵא מִפֶּתַח בֵּיתְךָ.

כב. כְּשֶׁמְּבַיְּשִׁין אוֹתְךָ, תִּתֵּן צְדָקָה.

כג. עַל־יְדֵי צְדָקָה תִּזְכֶּה לְמִדַּת בּוּשָׁה.

כד. בְּזִיּוֹן הַמֶּלֶךְ; הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִפְרָע אֲפִלּוּ אָמָּה, שֶׁבְּזָה מֶלֶךְ אַחֵר שֶׁלֹּא מֵאָמָּתָהּ.

כה. הַחוֹטֵא יִתְבַּיֵּשׁ בָּעוֹלָם הַבָּא בִּפְנֵי רַבּוֹתָיו [אֲבוֹתָיו].

כו. הַמְבַזֶּה תַּלְמִיד־חָכָם, אֵין לוֹ רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ.

כז. נָכוֹן כַּאֲשֶׁר יִשְׁמַע מֵרֵעֵהוּ דְּבַר כָּזָב אַל יִקְפֹּץ וְיַבִּישֵׁהוּ, אֶלָּא יִרְמֹז לוֹ בִּתְנוּעָה, כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר כִּי לֹא כֵן הוּא.

כח. מִצְוָה לְפַרְסֵם אֶת הָרְשָׁעִים.

כט. הַמִּתְבַּיֵּשׁ לֹא בִּמְהֵרָה הוּא חוֹטֵא.

ל. מִי שֶׁאֵין לוֹ בּוּשָׁה, בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא עָמְדוּ רַגְלֵי אֲבוֹתָיו עַל הַר־סִינַי.

לא. נִחַם לוֹ לָאָדָם שֶׁיַּפִּיל עַצְמוֹ לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ וְאַל יַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים.

לב. כְּשֶׁחֲבֵרְךָ מְבַיֶּשְׁךָ, תּוֹדֶה לִדְבָרָיו.

לג. הַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים, כְּאִלּוּ שׁוֹפֵךְ דָּמִים וְיוֹרֵד לְגֵיהִנּוֹם וְאֵינוֹ עוֹלֶה.

לד. נִחַם לוֹ לָאָדָם שֶׁיָּבוֹא עַל סָפֵק אֲשֶׁת אִישׁ וְאַל יַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים, וְאֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא.

לה. אַל תְּבַיֵּשׁ עִם שֶׁאִתְּךָ בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, אֲבָל לְבַעַל־עֲבֵירָה מֻתָּר לְבַיְּשׁוֹ וּלְהוֹנוֹ בְּדְבָרִים.

לו. כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלוּ חוּץ מִשַּׁעֲרֵי אוֹנָאָה.

לז. הַכֹּל נִפְרָע בְּיַד שָׁלִיחַ חוּץ מֵאוֹנָאָה, וְאֵין הַפֶּרְגוֹד נִנְעָל בְּפָנָיו.